

**Javaslat a
„Százhalom halomsírmező, a somhegyi földvár, valamint a somhegyi kősáncok
maradványai”
települési értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

Szökrényes Anita (név)

Szökrényes Anita

(aláírás)

Bakonybél, 2015. október 23.

(P. H.)

BAKONYBÉLI TELEPÜLÉSI
ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG
8427 Bakonybél, Pápai utca 7.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó személy neve: Szökrényes Anita
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Szökrényes Anita
Levelezési cím: 8427 Bakonybél, Táncsics u. 12.
Telefonszám: +36 30/55-343-11
E-mail cím: anitaszokrenyes@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Százhalom halomsírmező, a somhegyi földvár, valamint a somhegyi kősáncok maradványai

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Százhalom: Bakonybél-től mintegy 5 km-re északkeletre a Száraz-Gerence völgyében vezető út mentén, a SO turistajelzést követve.

Somhegyi földvár, valamint a somhegyi kősáncok maradványai: A 649 m magas Nagy-Som-hegy csúcsa közelében, kissé déli irányban, valamint Somhegy településrészről kb. 1 km-re északi irányban.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külhoni magyarság
--	-------------------------------------	---------------------------------	---

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Mintegy 3500 évvel ezelőtt, az időszámításunk előtti 15. században telepedtek meg az általunk alig ismert, úgynevezett „halomsíros” kultúra népei a Bakony erdeiben. Társadalmuk tagolt volt: míg a katonai arisztokrácia hegytetőn épült földvárakban élt, addig a földművesek a közeli völgyekben, medencékben telepedtek meg. Nevüket temetkezési szokásaikról kapták, halottaik máglyán elégetett hamvait ugyanis urnákba helyezték, mellé ékszer, fegyvert, agyagedényeket tettek, fölé földből vagy kőből halmot építettek. A társadalom tagoltsága ellenére halála után mindenkit megilletett a sírja fölé emelt halom.

A Bakonybél mellett, a Kőrös-hegy lábánál fakadó Tekerés-kút közelében elterülő Százhalom a maga 226 halomsírával Közép-Európa egyik legnagyobb ismert sírmezeje ebből a kultúrkörből, de a Magas-Bakony számos helyén fedezhetünk még fel hasonló tumulusokat. A legnagyobb sírok 20-30 m, a kisebbek 5-16 m átmérőjűek. Magasságuk 1-3 m. Keletkezési idejük Kr.e. 1200 körülre tehető.

Ezek a késő bronzkori népek emelték többek között a Nagy-Som-hegy csúcsának közelében álló földvárat is. A Som-hegy meredek, déli oldala nehezen megmászható, viszont a lankásabb északi oldalon a földvár védelmére kb. 300 m hosszán, a terepen összehordott kövekből sáncot építettek. A sáncok meglehetősen ép állapotban maradtak fenn, a környezetüktől élesen elkülönülnek. A sánc-rendszer egészen a Tönkölős-hegyig húzódik, átszelve a Száraz-Gerence völgyét is. A csaknem 3 km hosszú, 1 m magas, 6-7 m széles, helyenként kettős sáncok között 25-30 m a távolság.

A legendák szerint a sáncok a „Podmaniczkyak útját” védték, ami nem csak a Tönkölössel, hanem a Várhegyen álló Bakonyújvárral kötötte össze az egykori Arany-hegyet, ahol a hírhedt rablóvezéreknek a monda szerint egy másik várak állt. A bakonybéli mesének azonban nincsen alapja.

Mára bebizonyosodott, hogy a földsánc-rendszer késő bronzkori eredetű. A sáncok északi oldalán húzódó 30-40 cm mély sáncárok azt bizonyítja, hogy valaha az északi irányból támadó ellenség elől védték velük a Som-hegyet, valamint a Száraz-Gerence völgye felől nyitott Bakonybéli-medencét a halomsíros kultúra népei, mert a hegytetőn földvárak, a völgyben pedig több apróbb, tanyaszerű településük is volt. Az egyik ilyen település a mai Somhegypusztától nyugatra, Somhegy, Bakonybél és a Száraz-Gerence völgye között, egy Vall nevű domboldalon állt. Erre a régészeti kutatások során itt fellelt, paticsból tapasztott kunyhók maradványai, valamint az itt is nagy számban előforduló, mára azonban beszántott halomsírok engednek következtetni.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Bakonybél mellett, a Kőrös-hegy lábánál fakadó Tekerés-kút közelében elterülő Százhalom a maga 226 halomsírával Közép-Európa egyik legnagyobb ismert sírmezeje ebből a kultúrkörből. A sírmezővel a halomsíros kultúra katonai arisztokráciájának Nagy-Som-hegyi földvára, valamint az azt, és a népcsoport Bakonybéli-medencében elterülő földműves telepeit védő késő bronzkori földsánc-rendszer szerves egységet képez.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- Szökrényes Anita: Bakonybél a Bakony szívében. Szülőföld Könyvkiadó. Bakonybél, 2012.
- Veress D. Csaba: Bakonybél története. Viza Kiadó. Veszprém, 2000.
- Regenye Judit: Százhalomsírok Bakonybél határában, In: Borostyán-kút, A bakonybéli Szent Móric és Vértanútársai Plébánia Alapítva 1721-ben, Az egyházközség időszaki lapja, 2003./2.
- Veress D. Csaba: Halotti máglyák füstje az ősréngeteg felett. In: BakonyBél. III. évfolyam, 2. szám, 2000. július

-

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

A Százhalom halomsírhalmjai

Kősánc a Nagy-Som-hegyen

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat